

ACC. N:R. 5000

Landskap: Småland Upptecknat av: Pelleus Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnågg 2, Alvesta
 Socken: Piderslövs Berättat av: Johanna Eriksson
 Uppteckningsår: 1929 Född år 1892 i Piderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sva a
ULMA:s
frägelista
nr. 3.

Persanerna i jorden och bryn

Uppgifterna äro hämtade från Odenstads
 de by i Piderslövs socken.

För kallas i folkman för faa.

Det heter sålunda: Min faa, min faa
 så(er) faa, din faa.

Ek: Bana faa kan ha ha ha se
 ha, ha ha ha inte så faa då? / Vår
 fa kan ha ha på sitt ha ha, ha ha
 ha inte er fa det? Omskriften är
 en fråga från ett par barn i en gård i
 byn till grannens barn.

Man kallas för moå. Även malla
 har någon gång förekommit. Sådana

Skriv endast på denna sida!

5870

2

ACC. N.R. _____

Landskap: Småland Upptecknat av: Pekum Karlson

Härad: Kinnebald Adress: Järnågg 2, Alvesta

Socken: Häreslöv Berättat av: Johanna Petersson

Uppteckningsår: 1929 Född år 1872 i Häreslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

uttryck som fader Nils och Mor Slinga ha
företagit, men brukades inte allmänt.

Hustrun benämnde meradels sin
man för gabben, min gabb. Eller också
så använde hon förnamn ex. min
Sken. Många sade för om sin make.
Slutligen var det en del som sade min
man. Ex. från bgn: Di kalla min man
för Bå-fäse, men ja tacke att då
å fäsen te skam. Min kaa sades också.

Man kan kalla sin hustru för min
gammor dackemma, Lena dackemma (Lena
dackemma) 1 och allra flesta kall sades
dock käringen. - ett bruk som ännu

Skriv endast på denna sida!

Landskap: *Småland*
Härad: *Kinnared*
Socken: *Köreslöv*
Uppteckningsår: *1939*

ACC. N:R. 5870

Upptecknat av: *Pekka Karlsson*
Adress: *Särnåsg. 21, Alnäs*
Berättat av: *Johanna Pettersson*
Född år *1872* i *Köreslöv*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lever kvar i bygden i rätt så stor ut-
sträckning.

Änklingen benämndes änklungen
och änkan kallades för änka. En från-
skild karl benämndes levemansän-
ka. En från skild man kallades för le-
vemansänklungen.

Föräldrarna kallades föräldrar. E.
Mina föräldra syster. I folkspråket
sade man dock i de flesta fall far och
mor syster.

Benämningen för stygar blev stäffa
eller stäffa. Stygar benämndes stä-
moän. Stygar barn kallades i de fles-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5870 4

Landskap: Småland Upptecknat av: Viktor Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jämvägg 2, Alast
 Socken: Fideslöv Berättat av: Johanna Fideslöv
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1872 i Fideslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ta fall för stäbansen, men det före-
kam också att de kallades för låta-
katta.

Husbanden i gården benämndes oc-
görsfalket för kassbongen. Tjänarna
sade: Gåva kassbonge. Husmodern
kallades för kassbongamoran. I mång-
a fall nämndes dock husbondet
i förnamn av tjänarna.

Kollektivt betecknade gårdens svat-
liga invånare sig själva vara, värd,
oss. Karlarna sade om vanliga gårdens
fruntimmer, ~~här~~ våra fruntimmar.
O. Våra fruntimmar i å gårderna

Skriv endast på denna sida!

Landskap: *Småland*
Härad: *Kinnared*
Socken: *Edsarlöv*
Uppteckningsår: *1939*

ACC. N:R.

5870

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

5
Pelle Karlsson
Strövägsg. 4, Alvesta
Johanna Petersson
1892 Edsarlöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Se Alekarrst å råpa på i da.
I bländ kunde "vaura" utsläpas så att
det blev endast: Brunttemmenå å gau-
ene... etc.

Brunttemmen såde vaura kara om
gödens manfolk. Ev. vaura kara å
i Strannakajen i da å hoggå fang-
nabe (fannbed)

Sådana uttryck om familjemedlem-
mar som vaurå Larre och vaurå
Kerstin förekom. Däremot ha aldrig
sagts: Kerstin vår eller Larre vår.

Om pajkarna såde man vaura hera
vaura pajka. Ev. vaura hera di å

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland

Härad: Kinnared

Socken: Fickeslöv

Uppteckningsår: 1934

ACC. N:R.

5870

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Alfven Karlsson
Jönköping, L. Alnsta
Johanna Persson
1875 Fickeslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ska gå te skolen i so. Om flick-
orna sade man: Saura flicka, saara
gråbbä, saara dåkå. De saara dåk-
ko di å smälla di, di å inte ute å rån-
ne om kvällarna, som di andre dåkå-
rå i byn.

De gamle som satte på nuddatag
kallades för det mesta för "di gamle".
De di gamle, di la väl inte leva så
länge te. I öfrigt nämndes de för
annantajs kvemen, annantajsgob-
ben, annantajsmannen var för sig näm-
des de mestadels den gamla, den gamle.
Gemensamt kallades de även någon

Skriv endast på denna sida!

5870

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Petrus Karlsson

Härad: Kinnared

Adress: Järnväggsg. 2/ Alasta

Socken: Fideslöv

Berättat av: Johannes Petersson

Uppteckningsår: 1939

Född år 1882 i Fideslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gång för gammelfolket, fastän detta
inte hände så ofta.

Barnen kallades för barnen, unga-
na, kerna i gräbbåna.

Sonen, sönerna, ungdomen fanns som
levande ord. E. Vet du om Sören Mag-
nis i Särågå å hemma i då? Jo, då
å han, men ja som nys om sonen/kar-
sen) gick förbi, han skulle noch gå
till Skaltamarken (Kultets marknad).

E. Petli på Knallarna å resten
Kalskam, men sånåna (sönerna)
å hemma å vandra (gör vår bruket).

E. Ungdomen har allri varit så få-

Skriv endast på denna sida!

5870

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Upptecknat av:

Johann Karlsson

Härad: Kinnared

Adress:

Jönköping, El. Alenst

Socken: Kdesläer

Berättat av:

Johanna Persson

Uppteckningsår: 1939

Född år

1872 i Kdesläer

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

vel vad, som va den ä i vaura daa.
Mera sällan för kom dock att föräldra-
na sade sonen och sönerna om
sina barn. Det blev istället pojken
hän, pojken, herana.

Brader nämndes för broå, broå-
min. El. Broå min han ä fru ana
alla en ja. Syster kallades syster, sör-
la min, vana sörst. Systrarna kallades
för syster, mina syster, vaura
syster. Tvilling blev tvilling.

För jönnering användes uttrycket
vi ä lia gamla. Äldre personer sade
: Vi ä ärbarn, han ä ja. Ett gammalt

Skriv endast på denna sida!

5870

9

ACC. N:R.

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Filhelm Karlsson

Härad:

Kinnared

Adress:

Förväggs 9, Alavsta

Socken:

Fideslövs

Berättat av:

Johanne Petersson

Uppteckningsår:

1939

Född år

1872 Fideslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

original som brukade iandra genom sock-
nen i bland brukade säga: Ja å anäs-
boon (årsboon) må baronen pån Åsa-
hy, ja å spå å sjuttio anå. En
som var namne med en benäm-
des också namne.

Farfar kallades farfar och farmor
farmor. Någon särskild benämning för
farfarfar och morfarfar fanns inte.

Det har varit att farfar och far-
mor även av utomstående kallats
så. Ex. Farfar och farmor i Marra-
gård.

Sådana uttryck som morfar Farm-

Skriv endast på denna sida!

10

ACC. N.R. 5870

Landskap: Småland Upptecknat av: Pikula Karlsd.
 Härad: Pinnasald Adress: Jämsågr. 2/ Klavito
 Socken: Fideslöv Berättat av: Johanna Fiksd.
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1872 i Fideslöv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

gren om en man, som bar hos sin mäg-
 Palmgren ha inte förekommit. Som-
 mansättningarna med godsnamnet när
 det gäller fa- och morföräldrar ha in-
 te funnits. I folkman kallades son-
 son och sondatter sonason och
 sonadotter.

Förbror blis farbror och morbror
 morbro. Ex. farbro Annas (Anders) mor-
 bro Otto. Faster blev fastor. Ex. Far-
 ter Anna. Master, mastor Lovisa.
 Förbrors hustru kallades fastor, morbrors
 hustru kallades mastor. Svägers uttryck
 som blitkon, morbror-kon, mor-

Skriv endast på denna sida!

11

ACC. N.R. 5870

Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Hedelöv
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Mikael Karlsson
 Adress: Jönköping 2, Olavsta
 Berättat av: Johannes Petersson
 Född år 1872 i Hedelöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

bror-bilka, farbror-man, farbror-karl,
 tyttman, mästarkarl, mästman kar
 iute familj: socknens folkemål. I
 öfrigt kan sägas att både ordet farbror
 maabro, masta och fasta utelämnas
 des när man talade vid dem. Man
 tilltalade dem merändels med ordet
 ni, vilket tilltalsord man även använ-
 de till sin far och mor. Att säga du
 till far och mor ansågs obildat. Att
 säga "far" och "mor" till dem när man
 talade med dem ansågs för klagfärdigt.
 Att fråga sin far: Ska jag gå hem idag?
 ansågs således klagfärdigt. Man fråga-

Skriv endast på denna sida!

12

ACC. N.R. 5870

Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Aderslöv
 Uppteckningsår: 1889

Upptecknat av: Mikael Karlsson
 Adress: Torusvägg 4, Alsterå
 Berättat av: Johannes Fikreson
 Född år 1842 i Aderslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ok således sin far: Ska ni gå boåt i da?
 Folkliga uttryck för brorsen och sys-
 terdatter fanns direkt inte utan det
 blea bara på ortens dialekt brorsen
 och systerdatter.

Swärför kallades för swafamn, swär-
 mor nämndes swamon, swärföräld-
 rarna swärföräldarna. Mågen näm-
 des majjen och sonhusbrun kallades
 för sonakusen. Svågern benäm-
 des swaujen, svägerskan swäjskan.
 Sin fudfar benämnde man gaffa
 och sin fudmor kallade man gomme
 Allt stora faddrar för barn kallade

Skriv endast på denna sida!

13

ACC. N:R. 5870

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Niklas Karlsson*
 Härad: *Kinnared* Adress: *Jämsågg. 9. Elavsta*
 Socken: *Vidueslöv* Berättat av: *Johanna Pheerén*
 Uppteckningsår: *1939* Född år *1842* i *Vidueslöv*.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ett "bära från dom" eller ett "hålla"
 (hålla) från dom till dopet. En quömmar
 kallade en gärd som han varit till
 dopet för gussen och en flicka
 för gudotå.

Sådana uttryck som bräder-kona
 och son-kona har inte funnits.
 Kona anses som ett skälmsord, lik-
 tydligt med sådana ord som skapa/din
 laga skapa) tika m. fl.

Det hette att man skulle gå till sin
 fästman, till sin gräbba, till sin däkta
 eller "till sett bestämda". Fästman
 väntade sin fästman, sin hure

14

ACC. N:R. 5870

Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Skerfvar
 Uppteckningsår: 1939

Upptecknat av: Pihlén Karlsson
 Adress: Järnvägg 2/Alster
 Berättat av: Johana Eriksson
 Född år: 1872 i Skerfvar

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

eller sin bestämde att ha fäst
 man eller fästna kallades att ha be-
 stämt eller "att vi ha ha sett
 i hop."

En gammal ungkarl som inte bli-
 vit gift kallades vanligtvis för stä-
 je (Storje). Ett äldre fruntimmer
 som inte blivit gift kallades för
 rocka. Man ansåg gärna sådana "ä-
 verblivna personer" vara lite kon-
 tliga. Man sade att det berodde på att
 de inte fått sin ens.

Kusin kallades kusin. Sådana som
 manbåtningas som kusin Kerstin

15

ACC. N:R. 5870

Landskap: *Småland* Upptecknat av: *Viktor Karlsson*
 Härad: *Kivassjö* Adress: *Ärnåsgården 9, Ölmsta*
 Socken: *Nederslätt* Berättat av: *Johanna Persson*
 Uppteckningsår: *1939* Född år: *1872 i Nederslätt*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

har för kommit och förekommer. In
 syssling kallas för syssling men
 man säger också att man är "sköl-
 lad" te träs må honom. Släkt
 i fjärde led förde man inte räknet
 med. Så vilägna släktingar räkna-
 de man för "oskölla".

I bokken fanns en del pers-
 soner som varit bända av alla utom
 att man bekände angä deras gårds-
 namn etc. Gustav Kvick, Johan
 Nilsson, Petter Magnusson, Ida
 Ljung.

De i granngårderna boende be-
 höv

Skriv endast på denna sida!

16

ACC. N:R. 5870

Landskap: Småland Upptecknat av: Vilhelm Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Jönköping 2/ Olavsta
 Socken: Ädeslövs Berättat av: Johanna Petersen
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1842 i Ädeslövs

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hades ofta med uttrycket "hinnasta-
 falket, näaboarna (naborna). I de
 flesta fall sade man dock gårdsmann-
 net. Ex. Söragårdarna om de som
 bodde i Södrögården, Knallingarna
 om de som bodde på Knallingarna.
 Slåringarna om de som bodde på Slåra
 Nörregårdarna om de som bodde i
 Nörregård o. s. v. Sävans uttryck som
 "di som ba ha medanför" och "di som
 ba ha (här) anfanför." Vidare "di da
 oppo, di da boate (borta) di da mere",
 och "di har inte" o. s. v.

Sade man till "däre", så blev ald-

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Mälard
Härad: Ringswald
Socken: Fiderslän
Uppteckningsår: 1939

ACC. N:R.

5870

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Fickan Karlsson
Järnäg. 2, Alnasta
Johanna Petersson
1872 Fiderslän

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

rig rårken så mjukt i tonen utan bläs
gärns lite hördare. Sade man till se.
"Di däre daboate", så innebor det helt
enkelt ett lindrigare skällsord. Det
småt kunde man fullkomligt fiedligt
säga "Di daboate". Det var som synes inte
stor skillnad mellan de båda uttryc-
ken, men betydelsen var: allafall
morkant.

Vanliga sätt att beteckna per-
soner i trakten vara till ex. att säga:
"Gårna på Ryst", "Annas i Maungsgån"
"Ingru-Kajsa i Särögån", "Salman i Rönå"
"Johan på Stramatörpet", "Johannes i

Skriv endast på denna sida!

5870

18

ACC. N.R.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Skiften" "August" i Rolfst o. s. v. Ofta
 kunde att männen fåga kvinnans
 förnamn före sig, särskilt då i de fall
 där det var kvinnan som hade över-
 taget och styrde och skötte mest. Se.
 på sådana namn äro: "Tie-Joan"
 "Line-Kallen" "Eve-Kallen" "Lise-Petter"
 m. fl. Barnen till dessa fåga i sin tur
 i detta fall heta: "Tie-Joans Morde"
 "Line-Kallens Hilda" "Eve-Kallens Johan-
 nes" och "Lise-Petterns Lichen". I vis-
 sa fall kan farfaderns och ~~familiens~~ mo-
 derns namn även återfinnas i barn-
 barnens. Se. Lise-Petterns Annas.

Skriv endast på denna sida!

5870

19

ACC. N:R.

Landskap: Småland

Upptecknat av: Vilhelm Karlsson

Härad: Kinnared

Adress: Jernvägsg. 2/ Allastie

Socken: Fidesläv

Berättat av: Jakobus Petersson

Uppteckningsår: 1939

Född år: 1892 i Fidesläv.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I vissa fall kunde detta utdragas
ytterligare ett led så att Lise-Pil-
läns sandvatters son fick heta "Lise-
Pella-Skens Annes Olle". I vissa fall
var förstär Annes Olle född utan äkthet-
skapet, i annat fall hade han väl
troligen övertaga för sinns namn.

I falkmälet händes det också ofta
att man sånder på namnen så att
en som ~~Peter~~ August Trisk kallas
för Trisk-Agusten och en som Peter
Oskar Stark kallas för Stark-Oskar.
En gammal som hette Jakobus Stark kal-
lades allmänt för Starka-Jakobus.

Skriv endast på denna sida!

20

ACC. N:R. 5870

Landskap: Småland Upptecknat av: Mikael Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägg 21, Alvesta
 Socken: Videslöv Berättat av: Johannes Petersson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1879 i Videslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ofta finge kvinnorna mäsas för-
 namn satte framför sina egna st.
 "Gårans-Åling." "Jens Jans Åling, Går-
 ka-Brötter" o. s. v.

Skomakaren i byn nämnde man
 sällan vid namn utan när man talade
 om honom man sa man emellan sade
 man endast "Skomaken." Samma be-
 hållandet med skräddaren i byn. Han
 fick blott och bart heta skräddaren
 eller rättare sagt skräddan.

Åknaen kallades in. Ett långvärt
 parntimmer som hade länge ben och gatt
 "liane" till att gå kallades för "Långfrit-

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland

Härad: Kinnared

Socken: Aderslöv

Uppteckningsår: 1939

ACC. N:R.

5870

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Pilleman Karlsson
Jönköping, Alvesta
Johanna Persson
1872 Aderslöv

21

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

te gänget", en man som kall sig med
många namn fick heta "Lanna-Massa"
så länge han levde, en kvinna som
kall sig med många namn och som hette
te Mio fick heta Gita-Mio och en
karl från Kalmar som brukade
"hälla se te na" (hällo sig till henne)
döptes snart av folkhemarna till "Bo-
ken" - ett namn som han fick bära
hela livet ut. En man som hade en
andredrätt och dö till hade mycket
gust och kallades för "Den svets
vittlingen". En kvinna som hade en
egendämlig gång och gick som hon ha-

Skriv endast på denna sida!

22

ACC. N:R. 5870

Landskap: Småland
 Härad: Kinnared
 Socken: Adelslän
 Uppteckningsår: 1739

Upptecknat av: Mikael Karlsson
 Adress: Järnågg. S. Adelslän
 Berättat av: Johana Pihlsson
 Född år: 1892 Adelslän

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

De varit rädd för att sätta sina fötter
 för hårt i marken kallades för "Sten-
 pa - Lälla." (I falkmålet betydde Läl-
 la väkt, likt, försiddigt.) En Karl
 som man ansåg vara lite konstig, bit-
 ket oro i falkmålet ofta betecknas
 med ordet "Artia" (Artig) kallades helt
 enkelt Arti och hans hustru kallades
 för Artis-Evva.

Någon annan bildning av gördnamnen
 finns inte i Adelslän ej heller finns
 det några gördor vars namn bildats
 av personnamn. I de olika byarna
 kallas görderna Norregård, Söregård

Skriv endast på denna sida!

Landskap: Småland

Härad: Kinnared

Socken: Tideslöv

Uppteckningsår: 1939

ACC. N:R.

5870

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Pikula Karlsson

Järnåggsg. 1, Alvesta

Johanna Eriksson

1872 Tideslöv

23

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och mullagård. Endast en br fyra
gårdar finnas. bitade av personnamn
men årens till dessa har inte benämnts
på det sätt att de till ex. kallet för
något som tyder örens stämmer med de
i frögelista omnamnen som
som "Pållasen, Pökanen" m. fl.

Beteckningen på de som arbetade
på gården var stordrängen och lilla-
drängen. Inge-P. (innerpipan) och Ulf-
en. På de stora gårdarna se på Tideslöv
Kerregård fanns det ju även en s. k.
förräng

Se på personbeteckningar som kunna

Skriv endast på denna sida!

29

ACC. N:R. 5870

Landskap: Småland Upptecknat av: Pärson Karlsson
 Härad: Kinnared Adress: Järnvägg. 21 Alvesta
 Socken: Edslev Berättat av: Johan Persson
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1872 i Edslev

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kunföra sig till den beäkrades ställning inom byn äro sådana som äldre mannen, skomakaren, snickaren, skräddaren, knekten, fjöringsmannen, nämndemannen kargmakaren m. fl.

Skomakarens barn kallades för ex. skomakars Tilda eller skomakars Sken, liksom kalle dit skräddarens Stina och August o. s. v. Liksom var fallet med nämndemännens barn ex. nämndemännens Tilda eller August.

Däremot borde man aldrig ha sagt knektens Lovisa eller dylikt. Knek-

Skriv endast på denna sida!

Landskap: *Småland*
Härad: *Kinnared*
Socken: *Hedeslöv*
Uppteckningsår: *1939*

ACC. N:R.

5870

Upptecknat av:

Adress:

Berättat av:

Född år

Alf. M. Karlsson
Järnvägg. El. Olsson
Johannes Petersson
1872 i Hedeslöv

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Den Kvicks barn fingo keta Kvicks
anno eller Kvicks fastan eller också
sade man namnet riktigt se. Gaslaf
Kvick*

Skriv endast på denna sida!